

Gynna dagfjärilarna!

Naturinformation

Göteborgs Stad
Park och natur

Rapport 2014:3

Gynna dagfjärilarna!

Gynna dagfjärilarna! Park och naturförvaltningen, juni 2014.

Rapport: Emil Nilsson

Foton: Anette Wigeborn-Bergström (röd solhatt och fjärilsbuske) och Anette Lindgren (första fotot, sexfläckig bastardsvärmare på åkervädd). Övriga: Emil Nilsson.

Illustrationer: Agnes Danielsson (fjärilens livscykel), Emil Nilsson (övriga)

Layout: Emil Nilsson

Denna rapport bör citeras: Park- och naturförvaltningen i Göteborg 2014.
Gynna dagfjärilarna! Rapport 2014:3

Framsidesfoton:

Till vänster (ovanifrån):

Klöverblåvinge vid Domarringsgatan. Foto: Lennart Gustafson.

Amiral.

Åkervädd – fjärilsblomman framför andra.

Silversmygare på ängsvädd.

Till höger (ovanifrån):

Hagtornsfjäril, Sillvik.

Rapsfjäril.

Innehållsförteckning

Bakgrund	4
Livsmiljöer.....	4
<i>Viktiga ägg- och larvväxter</i>	<i>5</i>
<i>Viktiga växter för vuxna fjärilar</i>	<i>6</i>
Övervintringsplatser.....	7
Åtgärder som gynnar fjärilar.....	8
Slutsatser	10

Bakgrund

I Sverige förekommer knappt 130 arter dagfjärilar samt sex arter bastardsvärmare. En stor del av dessa är beroende av marker med rik blomning såsom traditionellt brukade ängs- och hagmarker. Sådana miljöer har dock minskat kraftigt i takt med rationaliseringen av jordbruket. Idag återfinns istället många fjärilar längs bl.a. blommande vägkanter, i kraftledningsgator och på hyggen. Bristen på bra fjärilmiljöer och de stora avstånden mellan dem har skapat en tillbakagång hos många dagfjärilar. Hela 34 arter eller ca 27 % av dem finns nu med på den nationella rödlistan över hotade arter! Av bastardsvärmarna är alla rödlistade utom den nordliga fjällbastardsvärmaren.

Både dagfjärilar och bastardsvärmare anses vara goda indikatorer för värdefulla miljöer och ingår ofta i olika miljöövervakningsprogram. Finns det mycket fjärilar finns alltså även många andra spännande arter.

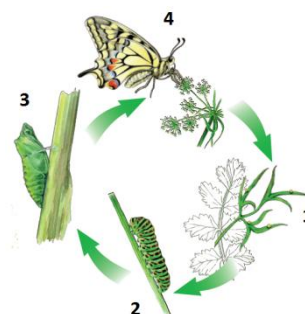
I takt med att traditionellt brukade ängs- och hagmarker minskat har bl.a. vägkanter och hyggen blivit viktiga livsmiljöer för många fjärilar.

Livsmiljöer

Dagfjärilar kan förekomma i många olika miljöer, från torra bergiga områden till skogar, ängar, myrmarker och trädgårdar. Fjärilarnas olika livsstadier behöver i vissa fall olika miljöer och betingelser. Fjärilslarven lever på en eller ett fåtal växtarter som är specifika för varje fjärilsart. De vuxna fjärilarna är ofta mer flexibla i sitt födoval men är beroende av stor nektarrikedom. Dagfjärilar kräver därför en variationsrik omgivning för att tillgodose behoven i sina olika levnadsstadier.

Fjärilarnas livscykel kan enkelt delas in i fyra steg:

1. Ägg
2. Larv
3. PUPPA
4. Vuxen fjäril

Gynna dagfjärilarna!

Viktiga ägg- och larvväxter

Ärtväxter som käringtand, getväppling, klöver och gökärt

- *Bl.a. vitvingar, blåvingar och bastardsvärmare*

Brännässla

- *Amiral, påfågelöga, nässeljäril, vinbärsfuks m.fl.*

Korsblommiga växter, t.ex. löktrav och ängsbräsma

- *Olika vitfjärilar som aurorafjäril, rapsfjäril m.fl.*

Violer

- *Pärlemorfjärilar*

Ängs- och bergssyra

- *Guldvingar*

Gräs av olika slag

- *Bl.a. smygare och gräsfjärilar*

Klockgentiana

- *Alkonblåvinge*

Träd och buskar

- *Citronfjäril, tosttblåvinge (brakved), eldsnabbvinge (slån), eksnabbvinge (ek), almsnabbvinge (alm), sorgmantel (bl.a. björk och viden), aspfjäril, (asp)*

Flockblommiga växter, t.ex. kärresilja, strätta och strandkvanne

- *Makaonfjäril*

Puktörneblåvinge på käringtand

Nässlor är viktiga för många arter

Ängsbräsma

Styvmorsviol

Ängssyra

Olika gräs är viktiga för bl.a. gräsfjärilar

Klockgentiana med ägg från alkonblåvinge

Brakved och andra träd och buskar är viktiga för många arter

Makaonfjäril lägger ägg på bl.a. strandkvanne

Gynna dagfjärilarna!

Viktiga växter för vuxna fjärilar

Ängsvädd, åkervädd, väddklint, rödklint, rödklöver, tistlar, fibblor, smörblommor, gullris samt kransblommiga växter som kungsmymta och timjan är viktiga födoväxter. Sälg och vide är viktigt för övervintrande fjärilar eftersom de blommar tidigt på våren då få andra växter blommar. En enkel tumregel är att rödaktiga och gula blommor är särskilt bra.

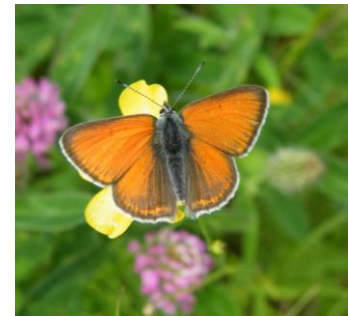
Både åkervädd och ängsvädd är många fjärilars favoritblommor. Kungsmymta eller oregano

Sälg och viden är viktiga för övervintrande fjärilar.

Skogsgräsfjäril gillar fibblor!

Violettkantad guldvinge besöker gärna smörblommor.

Gullris blommar på sensommaren när många andra växter har blommat över och är bl.a. därför viktigt för många arter.

Olika tistlar besöks gärna av bl.a. pärlmorfjärilar och, som här, sexfläckig bastardsvärmare.

Väddklint

Gynna dagfjärilarna!

Övervintringsplatser

Några arter, t.ex. näselfjäril, sorgmantel, citronfjäril och vinbärsfuks, övervintrar som fullvuxna och behöver tillgång till lämpliga övervintringsplatser. Exempel på sådana är vedstaplar, rotvältor, ihåliga träd, uthus, gruvor och andra skyddade ställen.

Vinbärsfuks övervintrar som vuxen. Den slitna fjärilen lägger på våren ägg på bl.a. nässlor. Nästa generation flyger från juli och framåt.

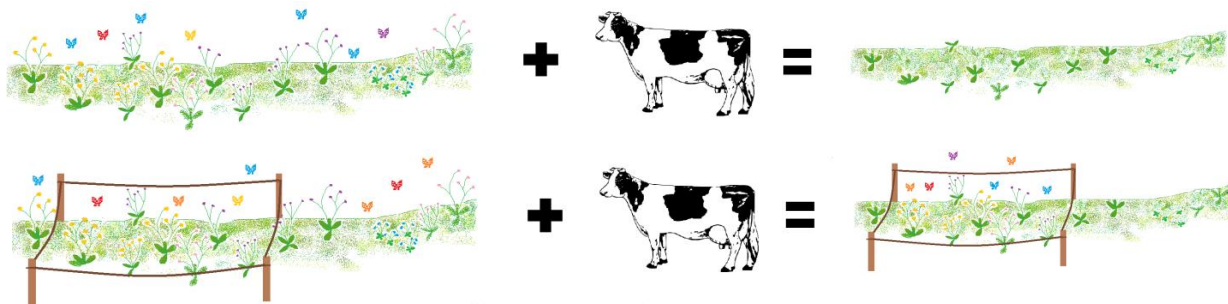

Ihåliga träd, vedhögar eller specialgjorda "vinterholkar" kan utgöra övervintringsplatser.

Åtgärder som gynnar fjärilar

Om man vill gynna fjärilar kan man tänka på följande:

- ✈ Fålla in blomrika marker i beteshagar, så att växterna hinner blomma. Betesfållorna bör växlas år från år, eller vart annat år.

Betesdjur är mycket viktiga för att hålla landskapet öppet och gynnar många arter, bl.a. fjärilar. Ett allt för hårt betestryck riskerar dock att missgynna dagfjärilar eftersom blommorna betas av. Betesfållor kan då vara ett bra alternativ.

- ✈ Markstörning som skapar sandblottor gynnar såväl värmeälskande fjärilar som flera värdväxter, t.ex. getväppling.

Getväppling är värdväxt för den rödlistade arten mindre blåvinge.

- ✈ Slätter på blomrika vägkanter bör ske vartannat år (en väkantssida i taget).

- ✈ Sköt brynsmiljöer så att de får en trappstegsform och gläntor. Det skapar goda livsmiljöer för många arter, bl.a. fjärilar.

Gynna dagfjärilarna!

- 🦋 Senarelägg betespåsläpp på blomrika marker.

Inte sällan finns mer blommande växter utanför än innanför staketet. Bild från Värmland.

- 🦋 Skapa fler ängsmiljöer. Även skötseln av ängarna är viktig. De bör slås i slutet av juli – början av augusti så att växterna hinner blomma färdigt och sätta frö. Ruggar med senblommande arter, t.ex. ängsvädd och gullris, kan med fördel sparas.

- 🦋 Låt örtrika gräsmattor blomma färdigt.

I lite fuktigare gräsmattor förekommer ofta rikligt med ängsbräsma. Växten är inte bara vacker, den är dessutom värdväxt för aurorafjärilens larver. Låt ängsbräsman blomma färdigt!

Gynna dagfjärilarna!

- ✧ Plantera växter som är attraktiva för fjärilar, t.ex. vid blomsterarrangemang. Bra fjärilsväxter, för vuxna fjärilar är t.ex. olika kryddväxter så som timjan, stäppsalia, lavendel, kungsmymta (oregano) och isop. Andra bra växter är röd solhatt, hampflockel, rosenflockel, gullris och kattmynta. Till de riktiga superväxterna hör fjärilsbuske, oktoberaster, stjärnflocka och olika typer av vadd!
- ✧ Låt det vara lite ”stökigt”. Vedhögar och ihåliga träd utgör övervintringsplatser, bestånd av nässlor är viktiga för fjärilslarver och i högt gräs finns larver och puppor från flera arter.

Nässelfjäril på stjärnflocka

Nässelfjäril, påfågelläga och citronfjäril på röd solhatt

Fjärilsbuske, Buddleja, lockar många fjärilar.

Åkervädd får besök av en silverstreckad pärlmorfjäril.

Slutsatser

För att dagfjärilar och bastardsvärmare skall kunna fullborda sin livscykel måste det både finnas värdväxter för ägg och larver och blomrika marker för de vuxna fjärilarna. För de arter som övervintrar som vuxna behövs även lämpliga övervintringsmiljöer. Därför är blomrika, varierande miljöer särskilt gynnsamma för de allra flesta fjärilar, och som en bonus, även för många andra arter.

Gynna dagfjärilarna!